
Karavanamahatmyam Athava Lakulishamahatmyam

ಕಾರವಣಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಅಥವಾ ಲಕುಲೀಶಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮ್

Document Information

Text title : Karavanamahatmyam

File name : kAravaNamAhAtmyam.itx

Category : shiva, vAyupurANa, mAhAtmya

Location : doc_shiva

Transliterated by : Ruma Dewan

Proofread by : Ruma Dewan

Description/comments : vAyupurANa

Latest update : September 2, 2025

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

September 2, 2025

sanskritdocuments.org

కారవణమాహాత్మ్యం అథవా లకులీశమాహాత్మ్యమ్

గాయకవాడ ప్రాచ్య గ్రంథమాలా క్రమాంకం ౨౫ (సన్ ౧౯౨౦)మేం గణకారికా ప్రకాశిత
హుళు ఫీ ।

లకులీశ పాశుపత మత కా యహ ఏకమాత్ర ఉపలబ్ధ గ్రంథ హై । ఇస మేం చౌథ పరిశిష్ట
కే రూప మేం కారవణమాహాత్మ్య కా మూలపాఠ దియా గయా హై । తులనాత్మక
అధ్యయన కే లియే ఉపయోగీ సామగ్రీ కే రూప మేం హమ ఉసే కిళ్ళిప్త సజ్జేప కే సాథ
ఉద్ధృత కర రహే హైం ।

కారవణమాహాత్మ్య మేం భగవాన్ శివ కే జన్మ కీ కథా కహీ గయా హై । ఉల్కాపురీ కే
ఏక బ్రాహ్మణ కే పుత్ర కే రూప మేం కారవణ క్షేత్ర మేం లకులీశ కే రూప మేం భగవాన్ కా
జన్మ హుళు । ఇసమేం పూజావిధి ఔర పట్టబన్ధ కా మాహాత్మ్య కహా గయా హై । ఇస
మేం చార అధ్యాయ హైం । పహలే కా సమ్బన్ధ వాయుపురాణ సే, శేష తీన కా శివపురాణ
సే జోడఁ గయా హై ।

ప్రథమోఽధ్యాయః । శివప్రసూతిసర్గః ।

- కథాసజ్జేప ఏవం సజ్జేప్త మూలపాఠ
ఆరమ్భ మేం లకుటపాణీశ కే రూప మేం అవతరిత శివ కీ వన్దనా కో గళు హై । ఫిర శివ
ఔర పార్వతీ మేం ఏక వార్తాలాప హై, జిసమేం పార్వతీ పట్టబన్ధ కా మాహాత్మ్య పూఛతీ
హైం । శివ కలి ఔర ద్వాపర కే మధ్య మేం అపనే అవతార కీ కథా సునాతే హైం ।

అత్రి ఋషి కే వంశజ విశ్వరూప నామ కే బ్రాహ్మణ ఔర ఉసకీ పత్నీ సుదశనా కే యహా
చైత్ర శుక్ల చతుర్దశి కో పింగలాక్ష పింగళేశ వాలే బాలక కా జన్మ హుళు । ఉసకే శరీర కా వర్ణ
తప్త కాళ్ళుసా జైసా థా । శ్రావణ కే అన్త మేం సూర్యగ్రహణ కే ఉపలక్ష్య మేం బ్రాహ్మణ
కురుక్షేత్ర కా యాత్రా కే లియే గయా ఓర పత్నీ కో అగ్నిహోత్ర సౌమ్పకర గయా ।

అమరగణనిషేవ్యః సర్వసిద్ధిప్రదాతా
కలియుగమవతీర్ణః కార్యరూపో మహేశః ।
సకలభువనకర్తా సర్వపాపప్రహర్తా

దిశతు లకుటపాణిర్వో విభూతిం ప్రసన్నః ॥
 కైలాసశిఖరారూఢం భగవన్తం త్రిలోచనమ్ ।
 మహాదేవం మహాకాలం మహాభైరవరూపిణమ్ ॥
 ఏకాకినం ప్రభుం దృష్ట్వా పప్రచ్ఛ పార్వతీ తదా ।
 శ్రీదేవ్యువాచ -
 పట్టబన్ధస్య మాహాత్మ్యం విస్తరాత్ కథయ ప్రభో ।
 ఈశ్వర ఉవాచ -
 కలిద్వాపరయోర్మధ్యే అవతారం మమ శృణు ।
 యస్య స్మరణమాత్రేణ ముచ్యతే సర్వపాతకేః ॥
 అత్రినామా తు దేవర్షిః పూర్వం ఖ్యాతో మహాతపాః ।
 తదన్వయే ప్రసూతోఽసౌ విశ్వరూపో మహాద్విజః ॥
 సుదర్శనస్తు దేవేశి ! తస్య పత్నీ సుదర్శనా ।
 సర్వలక్షణసమ్పన్నా రూపలావణ్యసంయుతా ॥
 హర్షగద్గదసమ్భాషాం మత్తమాతఙ్గగామినీ ।
 సమ్పూర్ణేస్తుముఖీ సుభ్రూః కురఙ్గచకితేక్షణా ॥
 పతివ్రతధరా సాధ్వీ పత్యురాదేశకారిణీ ।
 యథా రూపం తథా శీలం సాధ్వీనాం ఘురి కీర్తితా ॥
 బ్రహ్మరాత్ర్యవసానే తు ప్రథమే చ చతుయుగే ।
 అవతీర్ణో హ్యయం మర్త్యే ఉల్కాగ్రామే విలోమతః ॥
 వీరభద్రో గణో నామ తస్య వరాననే ।
 తస్య చైకాగ్రతో భక్తైరవతీర్ణో స్వయం తతః ॥
 ఉపపన్నస్తతో గర్భే మాసి భాద్రపదే తదా ।
 దేవకార్యస్య కార్యార్థం మర్త్యలోకే వరాననే ।
 ఏవం చైవాశ్వినో మాసస్తథా వై కార్తికో గతః ॥
 అథ మార్గశిరోమాసస్తథా పౌషః ప్రకీర్తితః ।
 మాఘమాసో గతో దేవి తథా వై ఫాల్గునః స్మృతః ॥
 సమ్ప్రాప్తే చైత్రమాసే తు శుక్లపక్షే చతుర్థశి ।
 అర్ధరాత్రే వ్యతీతే తు ప్రసూతా సా కులాఙ్గనా ॥

సూతికాస్తా మహాదేవి మహాసత్యవతి సతీ ।
 అపశ్యదాత్మనో బాలం జాతమాత్రం వరాననే ॥
 పిఙ్గాక్షం పిఙ్గకేశం చ తప్తకాఞ్చనసన్నిభమ్ ।
 సుదృఢం బాహుయుగలమ్మూరూ చ సుదృఢౌ తథా ॥

.....
 స్వజనా బాన్ధవా యే చ శ్యాలాః సమ్బన్ధినస్తదా ।
 విద్యార్థినస్తు యే విప్రా యే చాన్యే ఆశ్రితా జనాః ॥
 కృతాఞ్జులిః పురో భూత్వా బాలం యత్నేన రక్షత ।
 ఏవం సమర్పయన్ బాలం కురుక్షేత్రం ప్రతస్థివాన్ ॥
 ఇతి శ్రీవాయుపురాణే శివప్రసూతిసర్గః (ప్రథమః) సమూర్ధః ॥

ద్వితీయోఽధ్యాయః । సన్తోషకరణమ్ ।

-కథాసజ్జేప ఏవం మూలపాఠ కా ఆది-అస్త
 ఆశ్విన్ మాస మేం ఏక దిన ప్రాతః బ్రాహ్మణీ అగ్ని పర పుత్ర డాల కర ఏక బ్రాహ్మణ
 కో బులానే గఠా । తౌట కర ఉసనే దేఖా కి అగ్ని రీక సే ప్రజ్వలితహై ఔర అగ్నిహోత్ర
 కీ విధి సమ్పన్న హో చుకీ హై । ఉసే బహుత ఆశ్చర్య హుఆ । ఫిర ప్రత్యేక రాత్రి మేం
 వహా ఇన శిశు ద్వారా ఇన కృత్య కీ పునరావృత్తి దేఖతీ రహీ । తీర్థయాత్రా సే పతి కే
 తౌటనే పర ఉసనే యహా ఆశ్చర్య వృత్తాన్త కహ సునాయా । మాతా-పితా నే శిశు కో
 అగ్ని మేం ఆహుతి దేతే దేఖా ।

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి కుమారచరితం పరమ్ ।
 యన్న కస్యచిదాఖ్యాతం తత్సర్వం కథయామి తే ॥

.....
 సమీపే చ గృహం గత్వా ఉపసృత్య చ సున్దరి ।
 ఏకాగ్రః ప్రయతో భూత్వా ముహుస్త్విర్యజ్ఞో నిరీక్షయన్ ॥
 పర్యఙ్కాదుత్థితో బాలః ప్రేమం (?)దత్త్వా యథా వ్రజన్ ।
 పునస్తత్రైవ గచ్ఛన్తౌ దమ్పతీ తదనన్తరమ్ ॥
 ఇతి శ్రీశివపురాణే లకులీశమాహాత్మ్యే సన్తోషకరణం
 నామాధ్యాయః (ద్వితీయః) సమూర్ధః ॥

తృతీయోఽధ్యాయః ।

-కథాసంక్షేప ఏవం సజ్జిప్త మూలపాఠ

బాలక జబ అగ్నిహోత్ర పూరా కర మకా తబ మాతా-పితా నే ఉననే పూఛా -పుత్ర తుమ ధక తో నహిం గవ హో ? ఉనకే ఇతనా కహతే హీ శిశు మూఛిత హో కర పఞ్చత్వ కో ప్రాప్త హో గయా । మాతా పితా నే మృత శిశు కో దేవఖాత నామక బడఁ ఏ జలాశయ మేం విపుల జల మేం డాల దియా । కచ్చప ఉనే జలేశ్వర దేవ కే పాస లే గయే (జలేశ్వర = జల మేం స్థిత మహాలింగ్) । తీరస్థ బ్రాహ్మణోం నే బాలక కో ఇన ప్రకార ఖేలతే దేఖ కర మహాన్ ఆశ్చర్య కియా ఔర ఉనే పుకార కర పూఛా తుమ కౌన హో ? స్తుతి ।

ఈశ్వర ఉవాచ -

తతః ప్రభాతసమయే తథా దృష్ట్వా తు పార్వతి !
 ఆహతుస్తౌ విశాలాక్షం పుత్ర ! శ్రాన్తోఽసి కో భవాన్ ?
 ఇతి వాక్యవసానే తు మూర్చ్ఛితః పతితో భువి ।
 మూర్చ్ఛితం చ సుతం దృష్ట్వా విస్మితా చ సుదర్శనా ॥
 దిశో నిరీక్షణ కృత్వా పతితా ధరణీతలే ।
 సప్తమాసస్తు దేవేశి ! సుతః పఞ్చత్వమాగతః ॥

.....

ఋషయ ఉఃచుః -

బాలస్య చరితం దృష్ట్వా ఋషయో విస్మయాన్వితాః ।
 బ్రూహి త్వం కో భగవాన్ ? కస్య ? సత్యధర్మపరాయణః ॥

బాల ఉవాచ -

క్షితిజలపవనేభ్యస్తేజసశ్చైవ దేశాద్-
 ఉపచితనరవేశః సమృహో ద్రవ్యరాశిః ।
 శ్రవణనయనజిహ్వపూణసంస్పర్శవేత్తా
 క్షితితలపరివర్తీ కోఽప్యహం ప్రాణధర్మః ॥

ఋషయ ఉఃచుః -

నమో బాలకరూపాయ అవ్యక్తాయ నమో నమః ।
 వ్యోమప్రమాణకాయాయ కామేశాయ నమో నమః ॥
 వ్యోమప్రమాణవిద్యాయ విద్యేశాయ నమో నమః ।
 వ్యోమప్రమాణకాలాయ కాలేశాయ నమో నమః ॥

వ్యోమప్రమాణధర్మాయ ధర్మేశాయ నమో నమః ।
 వ్యోమప్రమాణవిశ్వాయ విశ్వేశాయ నమో నమః ॥
 ఏకవజ్ర ద్వివజ్రాయ బహువజ్రాయ తే నమః ।
 ఏకకణ్ఠద్వికణ్ఠాయ బహుకణ్ఠాయ తే నమః ॥
 ఏకహస్తద్విహస్తాయ బహుహస్తాయ తే నమః ।
 ఏకత్రద్వినేత్రాయ బహునేత్రాయ తే నమః ॥
 నమస్తేఽస్తు మహాదేవ ! నమస్తేఽస్తు మహేశ్వర !
 నమస్తేఽస్తు మహారుద్ర ! నమస్తే బాలరూపిణే ॥
 నమస్తేఽస్తు మహాసిద్ధ ! దేవఖాతసముద్రవ !
 నమస్తేఽస్తు మహారుద్ర ! నమస్తేఽస్తు సదా హరే ॥
 అవ్యక్తాయ నమస్తుభ్యం శాశ్వతాయ చ తే నమః ॥
 ఏవం స్తవేన దేవేశం స్తాతి యో లకుడేశ్వరమ్ ।
 స ముక్తః సర్వపాపేభ్యో శివలోకే మహీయతే ॥
 భోగార్థీ లభతే భోగాన్ యోగార్థీ యోగమాప్పుయాత్ ।
 యం యం చిన్తయతే కామం తం తం ప్రాప్నోతి సత్వరమ్ ।
 శివస్య పదమాప్నోతి నిత్యం పఠతి యో నరః ॥
 ఇతి శ్రీశివపురాణే లకులీశమాహాత్మ్యే తృతీయోఽధ్యాయః ॥

చతుర్థోఽధ్యాయః । తీర్థానుక్రమణీకాయాం
 శూలపాణిజన్మపట్టబన్ధాదిమాహాత్మ్యమ్ ।

- కథాసజ్జేప ఏవం సజ్జీప్త మూలపాఠ
 యం చారుచామీకరరాశిగౌరం
 సంస్కారవిద్యావ్రతమన్త్రధౌతాః ।
 సమావిశన్తి ప్రతిగృహ్య కామం
 లోకప్రవీరాయ నమోఽస్తు తస్మై ॥

.....
 ప్రకాశయత్స్వరూపం చ దివ్యం త్రైలోక్యమోహనమ్ ।

త్రినేత్రం చ సుదీప్తం చ ముక్తకేశశ్చ సువ్రతే ॥

ధృతయజ్ఞోపవీతం చ మేఖలాభస్మ సంయుతమ్ ।

ప్రహృష్టమనసః సర్వే నిత్యం ప్రోతుఫ్లలోచనమ్ ॥

ఋగ్యజుఃసామసమ్బన్ధైర్దివ్యాభిః స్తుతిసంయుతైః ।

స్తోత్రైర్మనోరమైః స్తుత్వా ధావమానం పునః పునః ॥

హర్షగర్హదయా వాచా సమ్భావ్య తం చ బాలకమ్ ।

కృతాజ్ఞులిపురాః సర్వే స్తుతి సముపచక్రముః ॥

.....
ఫిర ఋషియో నే పితా కీ ప్రశంసా కీ । తబ బాలక ఉన సబ కే ఆగే-ఆగే భాగనే లగా ।

క్షణమాత్ర అదృశ్య హో కర -

ఊర్వా నామ్నా తు యా దేవీ నదీనామ్నా సరస్వతీ ।

భృగుక్షేత్రోపకారాయ త్రిషు లోకేషు విశ్రుతా ॥

నదీతీరే గతో బాలః క్రీడమానస్తు తిష్ఠతి ।

తతః పశ్చిమమార్గేణ శ్రీమత్కాయావరోహణమ్ ॥

.....
సభీ బ్రాహ్మణ, స్వజన వికల హో కర బాలక కో ఖోజనే లగే । కిస్తు లకులీశ వాయువేగ

నే చక్రపుర పహుఁచ గయే । సభీ లోగ రోతే-బిలఖతే పిఛే-పిఛే దొడకర బులాతే రహే ।

తబ బాలక నే కహా -

కుమార ఉవాచ -

మా మా స్పృశన్తి మునయో మమ మాతా పితా తథా ।

అస్తి కార్యం పరం కిఞ్చిత్ శృణ్వన్తు మునిసత్తమాః ॥

త్యజ శోకం విశాలాక్షి ! న మే మాతా కదాచన ।

శృణ్వన్తు ఋషయః సర్వే ఇతిహాసం పురాతనమ్ ॥

అహం సర్వజగద్వ్యాపీ స్వయం సాక్షాన్మహేశ్వరః ।

ఋషీణాం వరదానాయ ఉల్కాగ్రామే మహర్షయః ॥

ప్రకాశాయ ద్విజాతీనాం ధర్మసంస్థాపనాయ చ ।

అవతీర్ణః స్వయం దేవి ! తం వేద మాం పురాతనమ్ ॥

ఋషయ ఊచుః -

త్వం దేవః సర్వదేవానాం కర్తా హర్తా జగత్పతిః ।

భుక్తిముక్తిప్రదాతా త్వం భోగమోక్షమభీషిష్యతమ్ ॥

కిం పుణ్యం కే గుణాస్తస్య యేన దేవి (?) ప్రశంసతి ।

ఉల్కాగ్రామస్య మాహాత్మ్యమశేషం కథయ ప్రభో ! ॥

తబ ఉన సబ కే అనురోధ పర బాలక నే ఉల్కాగ్రామ కా మాహాత్మ్య కహో, ఉసే శివక్షేత్ర
బతాకర వహిం స్థిత దేవపూద మేం గజ్జా-సరస్వతీ-తాపీ-యమునా-నర్మదా-సరయా

ఇత్యాది సభీ కా సమావేశ బతాయా ఔర కహో కి ఉన సబ కే స్నానాది కా ఫల యహో,
మిల జాతా హై । ఇసకే బాద -

ఈశానశోచ్యతరేశానే భాలాక్షో దేవతాగణైః ।

పుష్పభాగే పునర్దృష్ట్యా జననీజనకాదయః ॥

తతో మయా ధృతః కోణః భ్రుకుటీకుటిలాననమ్ ।

తతో మే భృకుటీం దృష్ట్వా స ఋషిర్దీనమానసః ॥

విచేతనః పునర్జాతః పునరాశ్వాసితో మయా ।

ఆత్మైవ స్థీయతాం బ్రహ్మాన్ ! ఆవయోః సజ్గకారణమ్ ।

మయా తు దణ్డకాష్ఠేన నదీనామా తు జాహ్నువీ ॥

ఆసీతా జాహ్నువీ పుణ్యా పుణ్యతోయావగాహితా ॥

సర్వతీర్థమయీ పుణ్యా దేవఖాతేషు దుర్లభా ।

దీర్ఘా రేఖా కృతా యస్మాత్ తేనేయ దీర్ఘికా స్మృతా ॥

దీర్ఘికా కే పాస వృద్ధదేవ కా స్థాన థా । బాలక నే వహిం ఆశ్రయ మాఁగా, కిన్తు వృద్ధదేవ
నే కహో -

మమైతత్సంకృటస్థానం కథం తర్హ్యావయోర్భవేత్ ।

బాలక నే ఫిర భీ ఆగ్రహ కియా, కిన్తు వృద్ధదేవ నే కహో కి తుమ బ్రహ్మేశ్వర కే సమీప
బ్రహ్మతీర్థ మేం జాఁఁ ।

శ్రీమహాదేవ ఉవాచ -

వృద్ధస్య వచనం శ్రుత్వా లకులీశో వరాననే ।

బ్రహ్మేశ్వరం సమాసాధ్య తస్మిన్నేవ లయం గతః ॥

స్థితః స భగవాన్ తత్ర కాయరూపీ మహేశ్వరః ।

యేన కాయావతారోఽసౌ తేనేదం కాయరోహణమ్ ॥

అసిదణ్డధరో వామే దక్షిణే బీజపూరకమ్ ।

బ్రహ్మలిజ్జే మహాదేవి ! ఆహమపి లయం గతః ॥
 కాయావరోహణే పుణ్యే తీర్థే తీర్థవరోత్తమే ।
 భృగుక్షేత్రపవిత్రార్థమవతీర్ణో యుగే యుగే ॥
 ఆదికల్పావసానే తు బ్రహ్మకల్పే పురాతనే ।
 బ్రహ్మణో మనసః పుత్రో అత్రినామా చ విశ్రుతః ॥
 అత్రిస్తు జనయామాస ఆత్రేయం నామ నామతః ।
 ఆత్రేయాదగ్నిశర్మోఽపి అగ్నిశర్మసుతః శుచిః ॥
 సోమశర్మేతి విఖ్యాతో ధర్మశీలో జితేంద్రియః ।
 సోమశర్మసుతో జాతో విశ్వరూపో ద్విజోత్తమః ॥
 విశ్వరూపాదహం జాతో బాలరూపధరో హరః ।
 యేన వ్యాప్తం జగత్సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ॥
 జగత్ప్రాణస్వరూపోఽహం జన్తూనాం జీవలక్షణమ్ ।
 యోగీనాం పరమం బ్రహ్మ బ్రహ్మణా పరికీర్తితమ్ ॥
 తన్మాం విద్ధి మహాదేవి ! విశ్వరూపం జగద్గురూమ్ ।
 చరాచరేషు విఖ్యాతం దేహీనాం దేహమాశ్రితమ్ ॥
 సమానో నామ యో వాయుర్భూతానాం విషయాత్మవాన్ ।
 తత్రోత్పన్నశ్చ తత్రైవ మయా సజ్కమణం కృతమ్ ॥
 లమ్బకస్తు సమానస్యావ్యాపకస్తు వ్యవస్థితః ।
 ఆత్మరూపసమానస్య ప్రాణీనాం పరమః శివః ॥
 అవతీర్ణస్తతో మర్త్యే కాయరూపధరో హరః ।
 కాయావతారే లోకేశో లోకానాం హితకామ్యయా ॥
 ఈశ్వర ఉవాచ -
 ఈశానః ప్రథమే జాతో ద్వితీయే తు మహాబలః ।
 తృతీయే తు యుగే జాతో వృద్ధదేవో మహేశ్వరః ॥
 ప్రాప్త కలియుగే ఘోరే ధర్మసంస్థాపనాయ చ ।
 సవపాపహరం పుణ్యం శ్రీమత్కాయావరోహణమ్ ॥
 కోటిలిజ్గస్య సంస్థానం శివక్షేత్రేణ నిర్మితమ్ ।

సర్వం తీర్థమిదం దేవి ! విఖ్యాతం భృగుమణ్డలే ||
 శ్రీమత్కారవణే తీర్థే మూర్తిమాన్ శక్కురః స్వయమ్ |
 చాతుర్యగమిదం తీర్థం శివశక్త్యా సమన్వితమ్ ||
 భృగుక్షేత్రపవిత్రార్థం నిర్మితం శముభనా స్వయమ్ |
 కృతే ఇచ్ఛాపురీ నామ త్రేతాయాం చ మయాపురీ ||
 ద్వాపరే మేఘవతీ నామ కలౌ కాయావరోహణమ్ |
 శ్రీమాతేతి కృతే ప్రోక్తా త్రేతాయాం భూలమ్భా మతా ||
 ఆదౌ చాన్తే మహాదేవి ! మూర్తిమన్తౌ మహేశ్వరౌ |
 లింగమూర్తీ ద్వయోర్మధ్యే స్వయం సాక్షాద్యుగేశ్వరః ||
 ఈశానం కృత్తికానాథం సానన్దం లకులీశ్వరమ్ |
 పశ్యన్తి యే నరా నిత్యం తే నరా గతకల్మషాః ||
 ఈశానం ప్రవరం తోర్థమీశానో యత్ర తిష్ఠతి |
 ప్రవరః సర్వదేవానాం సర్వపాపోపశాన్తిదః ||
 ఈశానః సర్వతన్త్రేషు సర్వతన్త్రేషు నాయకః |
 ఈశానః సర్వదేవశ్చ తస్మాదీశానో వై ప్రభుః ||
 తమీశానం సమాసాధ్య విధినా శ్రద్ధయా సహ |
 శివోక్తేన చ మన్త్రేణ పూజయిత్వా జగద్గురుమ్ ||
 ప్రదక్షిణం తతః కృత్వా పూజయిత్వా మహేశ్వరమ్ |
 ప్రాప్నోతి పరమం స్థానం భుక్తిముక్తిఫలప్రదమ్ ||
 మహాబలం తతస్తీర్థం యత్ర తప్తం తపః పురా |
 ఋషిభిర్దేవముఖ్యైశ్చ పరం మోక్షమభీష్నుభిః ||
 పురా త్రేతాయుగే దేవి ! తీర్థే తీర్థవరోత్తమే |
 సాలక్ష్కాయ (?) పౌత్రేణ నన్దినా భావితాత్మనా ||
 ఆరాధ్య తపసా తేన దివ్యం వర్షసహస్రకమ్ |
 ధ్యానయుక్తః సదా తిష్ఠన్ జపన్ ఇన్ద్రియనిగ్రహః ||
 ఏకచిత్తశ్చ శాన్తాత్మా మమ వాక్యపరాయణః |
 తోషితోఽహం తదా దేవి ! వరమస్మై ప్రదత్తవాన్ ||

త్రినేత్రః శూలపాణిశ్చ మమ రూపస్వరూపధృక్ ।
 సప్తర్షిభిశ్చ భానునా పరమార్థవిశారదైః ॥
 ప్రాప్తా తైః పరమా సిద్ధిరక్షయా లోకదుర్లభా ।
 ఆన్వైశ్చ బహుభిః సిద్ధేస్తపసా పుష్కలేన చ ॥
 ఆపరే తు యుగే ప్రాప్తే వృద్ధదేవో మహోదయః ।
 యత్ర సిద్ధో మహామేధాః స్వయం దేవో మహేశ్వరః ॥
 ఆస్య దర్శనమాత్రేణ ముచ్యతే సర్వపాతకైః ।
 క్షేత్రాధిపం తు తం విద్ధి స్వయం తత్ర వ్యవస్థితః ॥
 ఘోరే కలియుగే ప్రాప్తే దేవదేవో జగద్గురుః ।
 లకులీశ ఇతి ఖ్యాతః త్రిషు లోకేషు విశ్రుతః ॥
 తత్రస్థజీవలోకానాం ముక్త్యర్థం నైవ సంశయః ।
 జ్ఞానమూర్తిః స్వయం సాక్షాద్దేవదేవో భవోద్భవః ॥
 ఆత్మస్థం చింతయ జ్ఞానం వీతరాగం చ కేవలమ్ ।
 తత్త్విర్థం లాకులం జ్ఞేయం శివక్షేత్రముదాహృతమ్ ॥
 సేవ్యతే దైవతైః సర్వం ఋషిభిశ్చ తపోధనైః ।
 తపసా సాధితస్తన్తు సురైర్బ్రహ్మాదిభిః ప్రియే ॥
 ఈప్సితం ప్రాప్తవాన్ కార్యమస్మిన్ తీర్థే వరాననే ।
 తత్ర స్నాత్వా చ దత్త్వా చ పితృణాం తు తిలోదకమ్ ॥
 ముచ్యతే మానవః పాపాత్ సప్తజన్మసముద్భవాత్ ।
 సన్దేహో నైవ కర్తవ్య ఇతి శముఖః స్వయమబ్రవీత్ ॥
 ప్రయాగే వా భవేన్మోక్షో మహాకాలే చ వా ప్రియే !
 ఆమరకణ్ణకే తద్వత్తథా కాయావరోహణే ॥
 మహామాఘీం పురస్కృత్య సస్నా తత్ర దినత్రయమ్ ।
 అనఘః స్నానమాత్రేణ స భూత్వేహ ద్విజోత్తమః ॥
 అస్మిన్ యోగే త్వశక్తోఽపి స్నాయాదత్ర దినత్రయమ్ ।
 పతిత్వా బ్రాహ్మణస్తత్ర బ్రహ్మహా చాత్మహా భవేత్ ॥
 ముచ్యతే సర్వపాపేభ్యో నాత్ర కార్య విచారణా ।

ఆశ్వినస్య సితే పక్షే చతుర్దశ్యాముపోషితః ॥
 దేవేభ్యశ్చ పితృభ్యశ్చ కృత్వా శ్రాద్ధాదికాః క్రియాః ।
 ఆశ్విన్యాశ్చ సోమయోగే యే కుర్వన్తి నరోత్తమాః ॥
 పట్టబంధం లాకులీశం స్వయం దేవైశ్చ యత్కృతమ్ ।
 న తేషాం జాయతే జన్మ సంసారే దుఃఖసంకృతే ॥
 తత్ర మారీ న వరేత న దారిద్ర్యం న రోగిణః ।
 శ్రూయతామత్ర దేవేశి ! పుణ్యేఽస్మిన్ భృగుమణ్డలే ॥
 శ్రీమత్కారోహణే తీర్థే ప్రథమం తు కలౌ యుగే ।
 దీర్ఘకాయం తు దేవేశి యజ్ఞం యజ్ఞవరోత్తమే ॥
 కృత్వా తు బ్రాహ్మణాన్ పూజ్య (?) దినాన్యష్టాదశైవ తు ।
 తత్ర కారోహణే ద్వారే విశ్వే దేవా మహర్షయః ॥
 భోజయేయుర్బ్రాహ్మణాన్ శక్త్యా యజమానః పితామహమ్ ।
 యో వేద విశ్వమద్రూపం స్వయం విష్ణుమహేశ్వరమ్ ॥
 బ్రాహ్మణః శ్రద్ధయా యుక్తో బ్రహ్మేశ్వరో హ్యజాయత ।
 అజైకపాదా గర్భర్వా కిన్నరాశ్చ తథైవ చ ॥
 సర్వే దేవాశ్చ పితరః సచన్ద్యార్కదివాకరాః ।
 మరీచిరజ్గిరా అత్రిః పులస్త్యః పులహస్తథా ॥
 ప్రచేతాశ్చ వసిష్ఠశ్చ భృగుర్నారద ఏవ చ ।
 దేవలా గాలవశ్చైవ వామదేవో మహాఋషిః ॥
 బాలఖిల్యశ్చ కుశశ్చ తృణబిన్దుస్తథైవ చ ।
 ఉద్దాలకో జయచ్ఛుక్లో మాణ్డవ్యో వ్యాసనన్దనః ॥
 గౌతమోఽథ భరద్వాజో వాతో వాత్స్యాయనస్తథా !
 అన్యే చ బహవో దేవి ! ఋషయశ్చ తపోధనాః ॥
 దృష్ట్వా దేవం విరూపాక్షం ఆనన్దం పరమం యయుః ।
 యాని కాని చ పుణ్యాని తీర్థాని సరితస్తథా ॥
 బ్రహ్మీద్యాః సర్వతీర్థేషు స్నాత్వా చైవ ముదాన్వితాః ।
 స్నాపయేయుః శివం తత్ర పుణ్యైస్తీర్థోదకైః ప్రియే ॥

ప్రథమం స్నాపయేద్బ్రహ్మ తతశ్చైవ జనార్దనః ।
తతస్త్విన్దోఽపి దేవేశః చతుర్థో భానురేవ చ ॥

చతుర్థిః కలశైర్దివ్యైః స్నాప్య దేవం జగద్గురుమ్ ।
విలేప్య చంద్రైర్దివ్యైః కర్పూరాగురుధూపకైః ॥

పుష్పైర్మనోహరైర్దివ్యైః శ్వేతమాలాభిరర్చితః ॥

పట్టనూత్రమయైవస్త్రైః సూత్రజైర్వా మహేశ్వరమ్ ।
పరిధాప్య మహాదేవం యథాశక్త్యా చ పూజయేత్ ॥

యావత్ తద్వస్త్రతస్తూనాం సంఖ్యానం శివపూజనే ।
తావద్వ్యగసహస్రాణి శివలోకే మహీయతే ॥

తే పూజ్య విధినా దేవం సురా బ్రహ్మాదయః ప్రియే ।
హిరణ్మయం తతః పట్టం చక్రుర్దేవస్య మూర్ధని ॥

పట్టబంధం తు యే కుర్యురేవం దేవస్య మూర్ధని ।
న తేషాం పునరావృత్తిః సంసారే జాయతే ప్రియే ! ॥

శ్రీదేవ్యువాచ -

కిం పుణ్యం కే గుణాస్తస్య కిమర్థం కీర్తితం విభో !
పట్టబంధస్య మాహాత్మ్యం శ్రోతుమిచ్ఛామి శఙ్కర ! ॥

శ్రీశఙ్కర ఉవాచ -

సాగరస్య తటే రమ్యే ప్రభాసో నామ సుందరి !
సర్వ తీర్థం ప్రభాసాది నాత్ర కార్యా విచారణా ॥

తత్ర సోమేశ్వరో దేవో సోమేన స్థాపితః పురా ।
తస్య ద్వాదశమాత్రాభిః సమానం పట్టబంధనమ్ ॥

సకలైశ్చైవ యోగైశ్చ ప్రభాసే యత్ప్రకీర్తితమ్ ।
తత్ఫలం సమవాప్నోతి పట్టబంధం కరోతి యః ॥

కార్తికే కృత్తికాయోగే కార్తిక్యాం షణ్ముఖస్య చ ।
దర్శనాత్ సప్తయాత్రాయాం తత్ఫలం నాత్ర సంశయః ॥

అయనేఽమరచణ్ణీశే యాత్రాయాం పంచభిః ఫలమ్ ।
తత్ఫలం కృతమాత్రేణ నరః ప్రాప్నోతి పార్వతి ! ॥

వైశాఖ్యాం మహాకాలే అద్య అఘ (యచ్చ) ఏకాదశీఫలమ్ ।

దర్శనేనాపి చాశ్విన్యామిత్యాహుశ్చ పురావిదః ॥

యత్ఫలం చ కురుక్షేత్రే రాహుణా గ్రసితే రవౌ ।

ఆజన్మగామినాం నృణాం తత్ఫలం పట్టబన్ధనే ॥

సోమవారే త్వమావస్యాం భస్మగాత్రస్య దర్శనాత్ ।

యాత్రాణాం దశకే యచ్చ తత్ఫలం పట్టబన్ధనాత్ ॥

వారాణస్యాం మహాదేవి ! కాలక్షేపం కరోతి యః ।

తత్ఫలం సమవాప్నోతి సకృద్వై పట్టబన్ధనాత్ ॥

గణ్గాయాం సాధయేత్ పుణ్యం చతుర్యుగేన యన్నరః ।

తత్పుణ్యం జాయతే తస్య పట్టబన్ధం కరోతి యః ॥

కృష్ణాజనసహస్రాణి తిలధేనుశతాని చ ।

దత్త్వా తత్ఫలమాప్నోతి పట్టబన్ధే కృతే సతి ॥

మతఙ్గజనహస్తం తు అశ్వానామయుతం తథా ।

తత్ఫలం సమవాప్నోతి పట్టబన్ధే కృతే సతి ॥

ససాగరాం ధరాం దత్త్వా పుమాన్ యత్ఫలమశ్నుతే ।

తత్ఫలం సమవాప్నోతి పట్టబన్ధే కృతే సతి ॥

కన్యాకోటిప్రదానేన యత్ఫలం కవిభిః కృతమ్ ।

విధినా పట్టబన్ధే తు తత్ఫలం లభతే నరః ॥

వాపీకూపసహస్రాణి దేవతాయతనాని చ ।

కృత్వా యత్ఫలమాప్నోతి తత్ఫలం పట్టబన్ధనాత్ ॥

మాతాపిత్రోర్గురూణాం చ (యత్ఫల)భక్తితో నృణామ్ ।

తత్ఫలం సమవాప్నోతి సకృద్వై పట్టబన్ధనాత్ ॥

గవార్థే ద్విజార్థే చ స్వామ్యుర్థే యస్త్యజేత్ తనుమ్ ।

తత్ఫలం సమవాప్నోతి పట్టబన్ధేన పార్వతి ! ॥

ఆపన్నార్హిహరాణాం చ తీర్థసేవార్జితాత్మనామ్ ।

సత్యవ్రతానాం యత్పుణ్యం తత్ఫలం పట్టబన్ధనాత్ ॥

వనాశ్రమేషు వసతాం తాపసానాం చ యత్ఫలమ్ ।

తత్ఫలం జాయతే తస్య పట్టబన్ధం కరోతి యః ॥

యస్తు వర్షశతం పూణమహోరాత్రముపాసతే ।

ఏకేన పట్టబద్ధేన తత్ఫలం లభతే నరః ॥

గాఙ్గేయం నార్మదం చాన్ద్రం పుణ్యం సారస్వతం జలమ్ ।

కరోతి పార్వతి ! నిత్యం తత్ఫలం పట్టబద్ధనాత్ ॥

యాని కాని చ తీర్థాని పుణ్యాన్యాయతనాని చ ।

భూతలం సర్వమటతే తత్ఫలం పట్టబద్ధనాత్ ॥

దుర్లభం జన్మ విప్రస్య దుర్లభం చ తథా ధనమ్ ।

దుర్లభః పట్టబద్ధశ్చ లకులీశస్య చ ప్రియే ! ॥

స్వల్పేన హేమ్నా లకులీశ్వరస్య యః పట్టబద్ధం విధివత్ కరోతి ।

విదూతపాపో హి విమోదతే స ప్రసాదమాసాద్య మహేశ్వరస్య ॥

య ఇదం లకులీశస్య మాహాత్యం శృణుయాన్ నరః ।

తత్ప్రసాదేన తస్యాస్తు గోసహస్రాదికం ఫలమ్ ॥

ఇతి ప్రపన్నాః లకులీశమీశం యే చారుచామీకరరాశిగౌరం !

సంస్కారవిద్యావ్రతమస్త్రధౌతం సమావిశన్తి ప్రతిగృహ్యకాయమ్ ॥

ఇతి శ్రీశివపురాణే పార్వతీమహేశ్వరసంవాదే తీర్థానుక్రమణికాయాం

శూలపాణిజన్మపట్టబద్ధాదిమాహాత్యం సమాప్తమ్ ।

॥ సమాప్తం కారవణమాహాత్యమ్ ॥

Notes:

KāraṇaMāhātmyam కారవణమాహాత్యమ్; a.k.a LakulīśaMāhātmyam లకులీశమాహాత్యమ్, describes about the birth of Lakulīśa లకులీశ / Lakuṛīśa లకులీశ who is considered to be a Śiva Avatāra శివ అవతార closely related to the Pāsupata Sampradāya పాశుపత సమ్ప్రదాయ.

Lakulīśa లకులీశ was born on Caitra Śukla Caturdaśī చైత్ర శుక్ల చతుర్దశీ in Kāraṇa కారవణ / Kāyāvarohaṇa కాయావరోహణ.

KāraṇaMāhātmyam కారవణమాహాత్మ్యమ్ also holds the details about the PaṭṭabandhaMāhātmyam పట్టబంధమాహాత్మ్యమ్, UlkāgrāmaMāhātmyam ఉల్కాగ్రామమాహాత్మ్యమ్ in this context.

The text of KāraṇaMāhātmyam కారవణమాహాత్మ్యమ్; a SthalaPurāṇa స్థలపురాణ, is punctuated with brief summaries about (parts of) the chapters - with the first chapter attributed to VāyuPurāṇa వాయుపురాణ and the remaining three to ŚivaPurāṇa శివపురాణ.

Pāsupatasūtra పాశుపతసూత్ర, that is said to be authored by Lakulīśa లకులీశ can be accessed from the respective link given below.

Proofread by Ruma Dewan

——
Karavanamahatmyam Athava Lakulishamahatmyam

pdf was typeset on September 2, 2025

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

